

Tisková zpráva

Veřejnost o očkování, včetně očkování proti onemocnění COVID-19 - Naše společnost - speciál – únor 2021

- ⊙ Čtyři pětiny (80 %) českých občanů v první polovině února 2021 souhlasily s tím, že očkování je zárukou toho, že se u nás nerozšíří některé nebezpečné nemoci.
- ⊙ Pouze přibližně desetina českých občanů souhlasí s tím, že očkování je zbytečné, protože není účinné a proti nemoci nás stejně neochrání (12 %) a že nemoci, proti kterým nás má očkování chránit, jsou již úplně nebo téměř úplně vymýceny (11 %).
- ⊙ 92 % respondentů uvedlo, že má všechna povinná očkování a o svých nezletilých dětech totéž prohlásilo 94 % oslovených.
- ⊙ Ochotu nechat se naočkovat proti onemocnění COVID-19 vyjádřily v našem průzkumu přibližně tři pětiny dotázaných (59 %). Negativní postoj k očkování zaujala asi třetina (33 %) oslovených.
- ⊙ Respondenti, kteří se chtějí nechat očkovat, jako nejčastější důvod svého rozhodnutí uváděli, že chtějí zůstat zdraví, ochránit se před onemocněním COVID-19, z něhož mají obavy, nebo že chtějí zamezit závažnému průběhu tohoto onemocnění (41 %).
- ⊙ Dotázaní, kteří se podle svých slov očkovat proti onemocnění COVID-19 nechťejí, jako nejčastější důvod uváděli, že vakcína byla vyvinuta příliš rychle a není tak dostatečně otestovaná (22 %).
- ⊙ K dosavadnímu průběhu očkování je česká společnost poměrně kritická, když za dobrý ho označila jen desetina populace (10 %), podle necelé čtvrtiny (23 %) je to „tak napůl“, a přibližně dvě třetiny (63 %) ho hodnotí negativně.

Zpracovala:

Naděžda Čadová

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 588; e-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu realizovaném v první polovině února 2021 podrobněji zaměřilo na téma očkování obecně a konkrétně pak na postoje veřejnosti k očkování proti onemocnění COVID-19. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost Median.

Všech respondentů jsme se nejprve zeptali, zda souhlasí či nesouhlasí s jedenácti výroky, které se týkají očkování obecně.¹ Čtyři pětiny (80 %) českých občanů v první polovině února 2021 souhlasily s tím, že očkování je zárukou toho, že se u nás nerozšíří některé nebezpečné nemoci, v tom 46 % „rozhodně souhlasilo“ a 34 % „spíše souhlasilo“. Nesouhlas s tímto výrokem pak vyjádřilo 17 % dotázaných (12 % spíše a 5 % rozhodně) a 3 % oslovených se neuměla vyjádřit a zvolila možnost „nevím“. Necelé tři čtvrtiny české veřejnosti (73 %, 37 % „rozhodně souhlasí“, 36 % „spíše souhlasí“) se domnívají, že očkování proti některým nemocem by měla být povinná pro všechny občany ČR, téměř čtvrtina má názor opačný (24 %, 13 % „spíše nesouhlasí“, 11 % „rozhodně nesouhlasí“) a 3 % „neví“. Každé očkování může mít závažné vedlejší účinky, myslí si tři pětiny českých občanů (60 %), přibližně třetina nesouhlasí (34 %). Nadpoloviční většina české veřejnosti rovněž souhlasí s tím, že dítě, které nemá všechny povinná očkování, by nemělo být přijato do předškolního zařízení (53 % souhlasí, 40 % nesouhlasí).

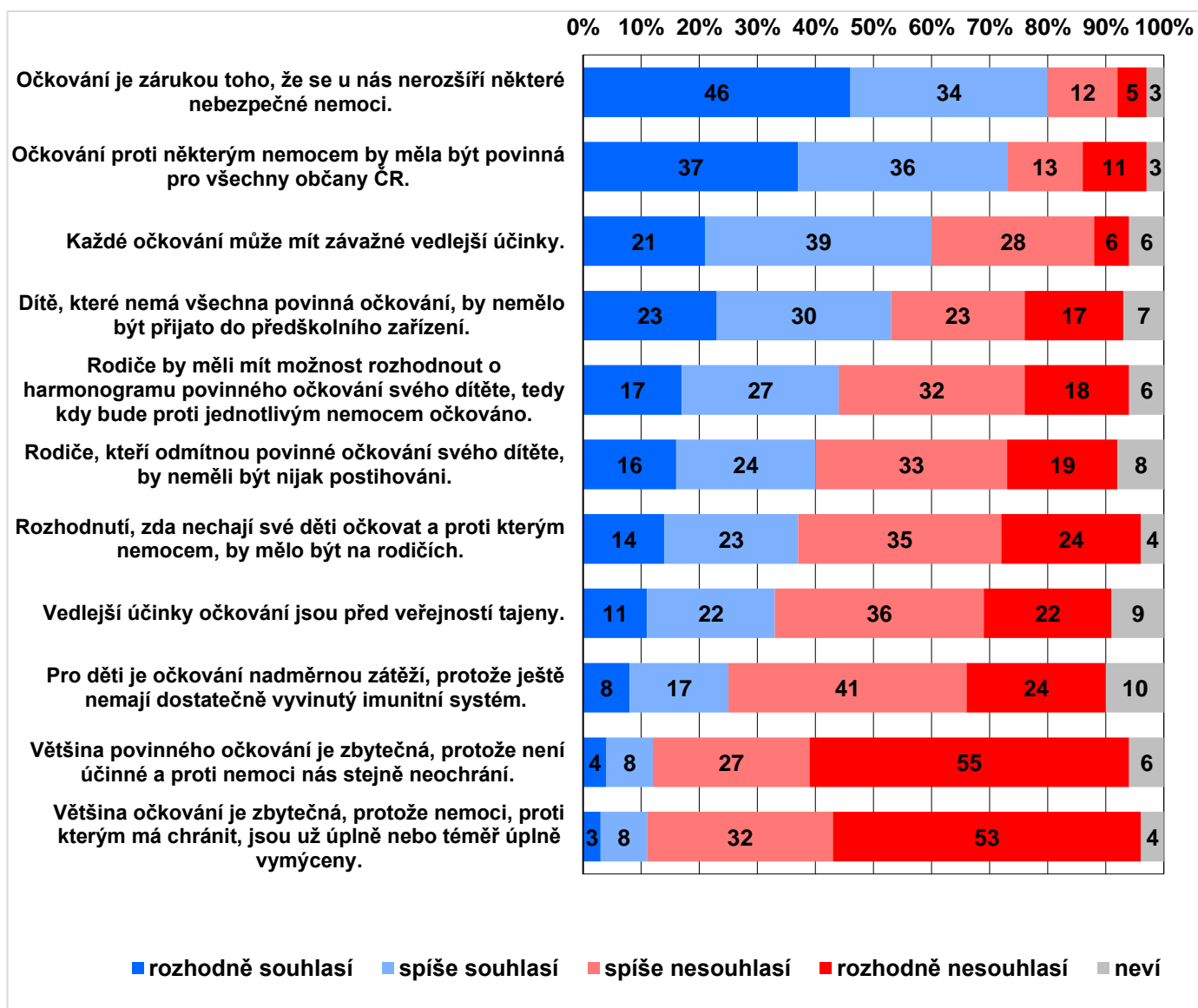
U dalších výroků zařazených do našeho únorového šetření převažoval nesouhlas nad souhlasem. Polovina respondentů nesouhlasí s tím, že rodiče by měli mít možnost rozhodovat o harmonogramu povinného očkování pro

¹ Znění otázky: „Nyní Vám přečtu některé výroky, které se týkají očkování, a Vy mi, prosím, řekněte, zda s nimi souhlasíte, nebo nesouhlasíte.“ Výroky viz graf 1. Možnosti odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí, neví.

své dítě (44 % souhlasí, 50 % nesouhlasí) a necelé tři pětiny nesouhlasí s tím, že by rozhodnutí, zda a proti jakým nemocem nechají své dítě očkovat, mělo být ponecháno na rodičích (37 % souhlasí, 59 % nesouhlasí). Současně si také si jen dvě pětiny lidí myslí, že rodiče, kteří odmítnou povinné očkování svého dítěte, by neměli být nijak postihováni, opačný názor zastává více než polovina veřejnosti (40 % souhlasí, 52 % nesouhlasí).

Pouze třetina občanů si myslí, že vedlejší účinky očkování jsou před veřejností tajeny (33 % souhlasí, 58 % nesouhlasí) a čtvrtina, že pro děti je očkování nadměrnou zátěží, protože ještě nemají dostatečně vyvinutý imunitní systém (25 % souhlasí, 65 % nesouhlasí). Poslední dva výroky, které se týkaly toho, že očkování je z různých důvodů zbytečné, se setkaly se souhlasem jen o málo více než desetiny společnosti. Konkrétně 82 % českých občanů odmítá, že by očkování bylo zbytečné, protože není účinné a proti nemoci nás stejně neochrání (souhlasilo 12 % dotázaných) a 85 % nevěří, že očkování je zbytečné, protože nemoci, proti kterým nás má chránit jsou již úplně nebo téměř úplně vymýceny (souhlasilo 11 % respondentů).

Graf 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o očkování (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál únor 2021, 2. - 16. 2. 2021, 1035 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Z hlediska věku je patrná největší důvěra v očkování u nejstarší věkové skupiny (nad 65 let), pozitivnější vztah k očkování mají rovněž lidé s vysokoškolským stupněm vzdělání. Naopak nebyly zjištěny významnější rozdíly mezi muži a ženami.

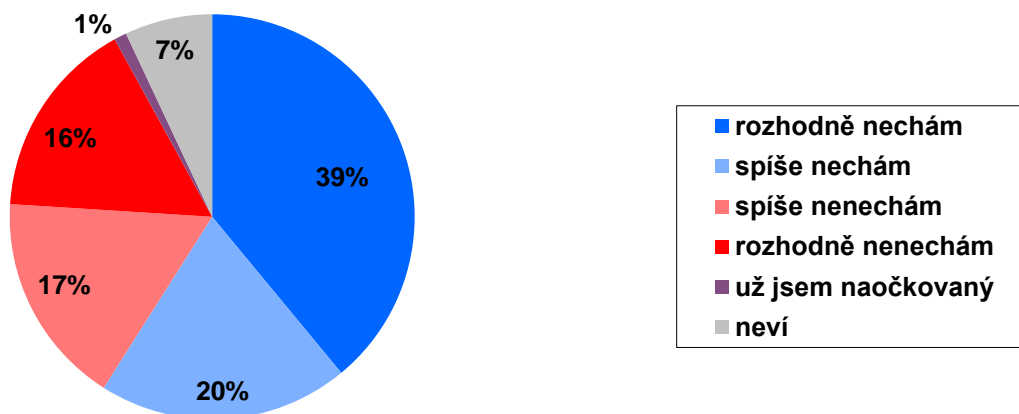
Všech respondentů jsme se dále zeptali, zda oni osobně mají všechna povinná očkování, očkování proti chřipce a nějaké další dobrovolné očkování (např. proti klíšťové encefalitidě).² Následně jsme všem respondentů, kteří mají nezaopatřené děti, položili stejnou otázku týkající se jejich dětí.³

Náš výzkum potvrdil, že proočkovanost je v české společnosti velká, když všechna povinná očkování má podle svých slov 92 % dospělé populace, 4 % všechna povinná očkování nemají a další 4 % respondentů si nejsou jistí. Co se týče nezletilých dětí, tam má podle výpovědi rodičů všechna pro daný věk povinná očkování 94 % z nich, 3 % nemají a 3 % dotázaných rodičů neuměla odpovědět. V případě očkování proti chřipce je výrazně více očkovaných mezi dospělými, když toto očkování má podle svých slov 21 % dospělých, ale jen 5 % jejich dětí. To je výrazně více, než odpovídá oficiálním statistikám a je tedy pravděpodobné, že zde kladnou odpověď zvolili i respondenti, kteří byli očkovaní někdy v minulosti, ale v současnosti očkovaní nejsou. Naopak další dobrovolná očkování jsou o něco častější mezi nezletilými dětmi, když některé z dobrovolných očkování má dle svého tvrzení 33 % dospělých a 44 % dotázaných to pak uvedlo o svých dětech.

Očkování proti chřipce častěji dle svých slov mají lidé v nejstarší věkové kategorii nad 65 let (38 %) a s klesajícím věkem klesá podíl naočkovaných, když ve věkové skupině 18 až 24 let tvoří jen 8 %. Mezi nejmladšími respondenty bylo nevíce těch, kteří si nebyli jistí, zda toto očkování mají, nebo ne. Další dobrovolná očkování jsou pak naopak nejčastější v nejmladších věkových skupinách (18 až 34 let), ovšem i zde respondenti mladší 25 let relativně nejčastěji uváděli, že si nejsou jistí, zda nějaké dobrovolné očkování mají, nebo ne. Nejvíce lidí, kteří mají nějaká další dobrovolná očkování, pak najdeme mezi vysokoškolsky vzdělanými, nejméně mezi těmi se středním vzděláním bez maturity nebo vyučenými. Co se týče dětí respondentů, tak zde nebyly zjištěny výraznější rozdíly, pouze muži častěji nevěděli, zda jejich děti mají některá další dobrovolná očkování, či nikoliv.

V další části výzkumu jsme se pak podrobněji zaměřili na očkování proti onemocnění COVID-19. Všechny respondenty jsme nejprve informovali, že v České republice byla schválena očkovací látka proti tomuto onemocnění a očkování je pro všechny občany ČR dobrovolné a zdarma. Následně jsme respondentům položili otázku, zda se oni osobně nechají proti onemocnění COVID-19 očkovat.⁴ Výsledky zachycuje graf 4.

Graf 4: Necháte se očkovat proti onemocnění COVID-19? (v %)

Zdroj: CVVM SOU AV ČR, Naše společnost – speciál – únor 2021, 2. 2. – 16. 2. 2021, 1035 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

² Znění otázky: „Máte Vy osobně a) všechny povinná očkování, b) očkování proti chřipce, c) některá další dobrovolná očkování (např. proti klíšťové encefalitidě)?“ Možnosti odpovědí: Ano, ne, neví.

³ Znění otázky: „Máte Vy osobně a) všechny povinná očkování, b) očkování proti chřipce, c) některá další dobrovolná očkování (např. proti klíšťové encefalitidě)?“ Možnosti odpovědí: Ano, ne, neví.

⁴ Znění otázky: „V České republice byla schválena očkovací látka proti onemocnění COVID-19 způsobeném novým typem koronaviru SARS-CoV-2 a začalo očkování, které je pro všechny občany ČR dobrovolné a zdarma. Necháte se Vy osobně proti onemocnění COVID-19 očkovat?“ Možnosti odpovědí: rozhodně necháte, spíše necháte, spíše nenecháte, rozhodně nenecháte, už jste naočkovaný, neví.“

Ochotu nechat se naočkovat proti onemocnění COVID-19 vyjádřily v našem průzkumu přibližně tři pětiny (59 %) dotázaných občanů, v tom 39 % uvedlo, že se „rozhodně nechá“ naočkovat a 20 % že se „spíše nechá“. Negativní postoj k očkování zaujala asi třetina (33 %) oslovených, když 17 % se dle svých slov očkovat „spíše nenechá“ a 16 % „rozhodně nenechá“. 1 % dotázaných uvedlo, že již naočkováno je, a 7 % respondentů zatím neví, jak se rozhodne.

O něco větší ochotu nechat se očkovat proti onemocnění COVID-19 vyjádřili lidé s vysokoškolským vzděláním, nejvýraznější rozdíl byl ale zjištěn z hlediska věku, když výrazně nejvíce lidí, kteří se chtějí nechat naočkovat, najdeme v nejstarší věkové skupině nad 65 let (72 % se nechá naočkovat, 23 % nenechá), nejméně ochotní jsou pak lidé ve věku 35 až 44 let, kde jsou podíly prakticky vyrovnané (44 % se nechá naočkovat, 46 % se nenechá naočkovat). Ve všech ostatních věkových skupinách více či méně převážili ti, kteří se očkovat chtějí. Mezi lidmi, kteří se chtějí nechat naočkovat, najdeme také výrazně více těch, kteří důvěřují současné vládě, kteří se velmi zajímají o vývoj situace okolo šíření nového typu koronaviru a kteří znají pět a více lidí, kteří si onemocněním COVID-19 již prošli.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, jaký je hlavní důvod jejich stanoviska k očkování proti onemocnění COVID-19. Pokud se chtějí nechat naočkovat, tak z jakého důvodu, a pokud se očkovat nechtějí, tak proč.⁵ V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, tj. bez nabídky odpovědí, takže respondenti mohli spontánně uvádět vlastní důvody. Odpovědi respondentů byly následně rozděleny do jednotlivých kategorií a výsledky zachycují tabulky 1a a 2.

Tabulka 1: Důvody pro očkování (v %)

Zůstat zdraví, obava z nemoci, těžkého průběhu	41
Vymýcení nemoci, zastavení jejího šíření, kolektivní imunita	15
Ochrana svých blízkých, svého okolí, možnost setkávat se s rodinou	9
Návrat k normálu	6
Důvěra k očkování (obecně), důvěra, že očkování funguje	5
Možnost cestovat	3
Jiné zdravotní potíže	3
Vyšší věk	2
Neočkování budou mít různá omezení	2
Zaměstnání	2
Doporučení (rodiny, lékaře, vědců apod.)	1
Jiná odpověď	10
Neví	1
CELKEM	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál únor 2021, 2. - 16. 2. 2021, 624 respondentů starších 18 let, kteří se chtějí nechat naočkovat nebo už naočkováni jsou, kombinace metod CAWI a CATI.

⁵ Znění otázky: „Ať už je Váš postoj k očkování proti onemocnění COVID-19 jakýkoliv, jaký je jeho hlavní důvod? Pokud byste se očkovat nechal, tak proč? Pokud byste se naopak očkovat nenechal, tak proč?“

Tabulka 2: Důvody proti očkování (v %)

Vakcína není dostatečně otestovaná, byla vyvinuta příliš rychle	22
Nedůvěra (obecně), nedůvěra k očkování	18
Obava z vedlejších účinků, dlouhodobých následků	13
Věří své imunitě, nebojí se nemoci, je zdravý	9
Nemá to cenu, je to zbytečné, není důvod se očkovat	7
Nedůvěra, že vakcína funguje	7
Kontraindikace, jiné nemoci	6
Nemoc prodělal, má imunitu	3
Nedůvěra k u nás schváleným vakcínám	3
Obava, že vakcína vyvolá onemocnění COVID-19	1
Jiná odpověď	11
CELKEM	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál únor 2021, 2. - 16. 2. 2021, 338 respondentů starších 18 let, kteří se nechtějí nechat naočkovat, kombinace metod CAWI a CATI.

Respondenti, kteří se chtějí nechat očkovat, jako nejčastější důvod svého rozhodnutí uváděli, že chtějí zůstat zdraví, ochránit se před onemocněním COVID-19, z něhož mají obavy, nebo že chtějí zamezit závažnému průběhu tohoto onemocnění (41 %). Druhým nejčastěji uváděným důvodem byla snaha zastavit šíření viru ve společnosti a přispět ke kolektivní imunitě (15 %). Poměrně frekventovanými důvody byla také snaha ochránit své nejbližší, aby je nenakazili a mohli se s nimi bez obav setkávat (9 %) a touha vrátit se k „normálu“, tedy k životu před pandemií (6 %). Mezi dalšími relativně často uvedenými důvody byla důvěra k očkování obecně (5 %), to že očkování přinese možnost cestovat (3 %), a dále argumenty, které jsou v případě onemocnění COVID-19 považovány za rizikové faktory jako je vyšší věk (2 %) a další zdravotní potíže, jimiž dotázaný trpí (3 %). Mezi uváděnými důvody se objevovalo také to, že dotázaní věří, že lidé, kteří nebudou očkováni, budou mít různá omezení například v přístupu na některá místa (kultura, sport apod.) (2 %) a také že se respondent chce naočkovat kvůli svému zaměstnání (2 %).

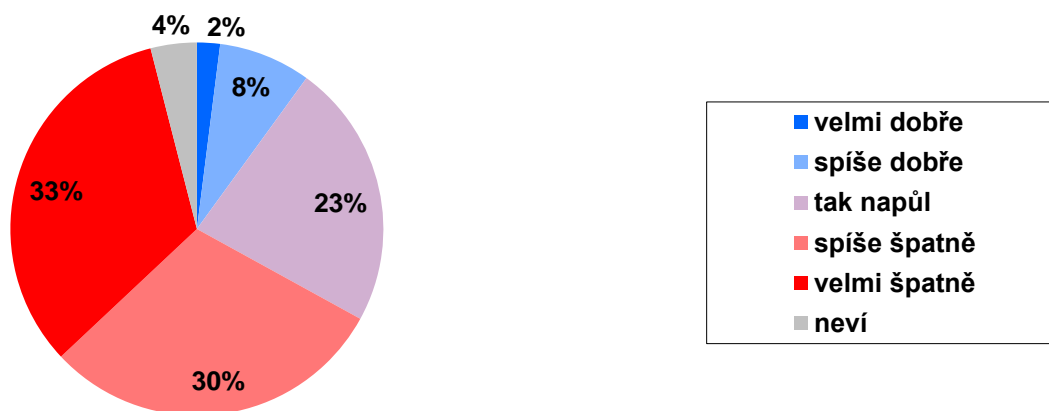
Dotázaní, kteří se podle svých slov očkovat proti onemocnění COVID-19 nechtějí, jako nejčastější důvod uváděli, že vakcína byla vyvinuta příliš rychle a není tak dostatečně otestovaná (22 %). Dalším hodně frekventovaným důvodem byla prostě nedůvěra (bez bližší specifikace), nebo nedůvěra k očkování jako takovému (18 %) a často respondenti zmiňovali i to, že se obávají vedlejších účinků očkování nebo dlouhodobých následků, které by pro ně očkování mohlo mít (13 %). Jako další důvody, proč se proti onemocnění COVID-19 nenechat očkovat, se v odpovědích respondentů objevilo to, že dotázaný je zdravý, důvěřuje své imunitě a z onemocnění nemá strach (9 %), že to dotázaný považuje za zbytečné a nevidí pro očkování důvod (7 %), že nevěří, že očkování proti tomuto onemocnění skutečně funguje (7 %), nebo že má další nemoci, kvůli kterým pro něj očkování není vhodné (6 %). Lidé oslovení v našem výzkumu mezi svými důvody proti očkování zmínili také to, že nemoc již prodělali a jsou tak proti ní imunní (3 %), nebo že nevěří u nás schváleným vakcínám (3 %).

Rozdíly v důvodech, proč se nechat naočkovat, se objevily především podle věku, když nejstarší věková skupina nad 65 let častěji zmiňovala důvěru v očkování obecně, obavu z nemoci a snahu zůstat zdravý, v mladších věkových kategoriích se více objevovaly důvody jako návrat zpět k normálnímu životu, touha cestovat a zaměstnání. Dotázaní ze dvou nejmladších věkových skupin, tedy od 18 do 34 let, vůbec nejčastěji zmiňovali snahu vymýt nemoc a přispět ke kolektivní imunitě. Co se týče argumentů proti očkování, zde se významnější rozdíly z hlediska pohlaví, věku ani vzdělání neobjevily.

Na závěr jsme všechny respondenty požádali o hodnocení dosavadního průběhu očkování proti onemocnění COVID-19, tedy jeho organizaci, rychlost, dostupnost potřebných informací apod.⁶ Výsledky zachycuje graf 5.

⁶ Znění otázky: „Jak byste celkově hodnotil dosavadní průběh očkování proti onemocnění COVID-19, tedy jeho organizaci, rychlost, dostupnost potřebných informací apod. Probíhá toto očkování podle Vás.“ Možnosti odpovědí: velmi dobře, spíše dobře, tak napůl, spíše špatně, velmi špatně, neví.

Graf 5: Hodnocení dosavadního průběhu očkování (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál – únor 2021, 2. 2. – 16. 2. 2021, 1035 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

K dosavadnímu průběhu očkování je česká společnost poměrně kritická, když za dobrý ho označila jen desetina populace (podle 2 % je „velmi dobrý“ a podle 8 % „spíše dobrý“), podle necelé čtvrtiny (23 %) je to „tak napůl“, a necelé dvě třetiny (63 %) ho hodnotí negativně (podle 30 % je „spíše špatný“ a podle 33 % „velmi špatný“). 4 % dotázaných nevěděla, jak průběh očkování zhodnotit, a zvolila možnost „nevím“.

Poněkud kritičtěji se k dosavadnímu průběhu očkování staví lidé s vysokoškolským vzděláním, respondenti ve věku 18 až 34 let a ti, kteří „rozhodně nedůvěřují“ současné české vládě. Pozitivnější hodnocení se naopak objevilo u starších věkových kategorií, tedy u lidí ve věku 55 až 64 let a zejména pak u respondentů nad 65 let věku a dále u těch, kteří současné vládě důvěřují.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost – speciál – únor 2021</i>
Realizátor:	<i>MEDIAN, s.r.o.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>2. - 16. 2. 2021</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, pracovní status, frekvence užívání internetu</i>
Vážení dat:	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj, velikost místa bydliště x kraj</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1035</i>
Metoda sběru dat:	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Kód tiskové zprávy:	<i>OZ210316</i>
Otázky:	<i>OZ59, OZ60, OZ61, OZ62, OZ63, KK32</i>
Zveřejněno dne:	<i>16. března 2021</i>
Zpracovala:	<i>Naděžda Čadová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |
